

## ד"ר מרדכי הלפרין

### אנורקסיה נרבוזה – מבוא לדיון רפואי, משפטי והלכתי

אנורקסיה נרבוזה הינה מחלה פסיכיאטרית מסכנת חיים, עם אחוזי תמותה משמעותיים. לכן על פי ההלכה אין היא שונה מכל מחלה גופנית אחרת המסכנת חיים, שכל איסורי תורה נדחים מפניה, למעט שלשת האיסורים החמורים: עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים.

במדינת ישראל חוק טיפול בחולי נפש תשנ"א-1991, מתיר אישפוז ו/או טיפול בכפיה לחולי נפש המסכנים את סביבתם או את עצמם. היתר זה מתאים גם להלכה.

אולם היתר זה שבחוק הטיפול בחולי נפש, איננו כולל את הטיפול הכפוי בחולה אנורקסיה נרבוזה, משום שמי שחולה במחלה זו איננו כלול בהגדרת "חולה נפש" כפי שנקבע בחוק. ההגדרה בחוק מגבילה את הגדרת חולה הנפש רק למי שנפגע כושר שיפוטו – "שוטה" בשפה ההלכתית.

חולה באנורקסיה נרבוזה אין פגם בכושר שיפוטו ואין הוא פטור מן המצוות. לכן אף אם הוא מסכן את עצמו כתוצאה מהמחלה, לא ניתן להשתמש בחוק הטיפול בחולה נפש כדי לכפות עליו טיפול מציל חיים.

כאמור בעיה זו איננה קיימת בשדה ההלכתי. לעומת זאת, בתי המשפט, ללא שימוש בחוק יסודות המשפט, תש"מ-1980, עמדו במשך שנים חסרי אונים, ואפשרו לכמה חולות אנורקסיות פשוט למות.

בפסק הדין המובא להלן, פתר בית המשפט את הבעיה על ידי שימוש בסעיף 15 לחוק זכויות החולה, כהצעתו החכמה של ד"ר יוסי גרין.

נראה שהיה אפשר להשתמש גם בחוק יסודות המשפט במפורש או בהסתר, כפי שעשה זאת השופט משה בייסקי בפס"ד קורטאם\*.

יש הבדלים מעשיים לא מבוטלים בין היתר כפיה לפי חוק זכויות החולה לבין היתר כפיה לפי חוק יסודות המשפט. לפי חוק זכויות החולה ניתן להתחיל בטיפול כפוי רק בשלבים מאוחרים מאד של המחלה, בעוד שלפי חוק יסודות המשפט ניתן לטפל בחולים אלה כבר בשלבים מוקדמים יותר, ולהגדיל בכך את הסיכוי להצלת חייהם.

להלן מובא נייר עמדה של איגוד הפסיכיאטריה בישראל בנושא, וכן פסק דין של השופט אסתר ז'יטניצקי וקובר, שהתירה להציל חיי חולת אנורקסיה על ידי טיפול בכפיה. הרב אשר שקאני חותם בדיון הלכתי על מעמדו של חולה אנורקסיה ביום הכיפורים.

\* ע"פ 480/85 קורטאם נ' מדינת ישראל. פ"ד מ(3) 673 (1968) עמ' 692 ואילך.